

MERHABA

Dergimizin ikinci sayısını yayına hazırladığımız günlerde Hrant Dink'i kaybettik. Türkiye'de insan hakları ve demokrasi konularındaki kararlı tavrının yanı sıra Ermeni kimliğinin kamusal alanda demokratik bir şekilde temsil edilmesi için verdiği mücadele ile Hrant Dink, Türkiye halklarının birlikte yaşama umudunun temsilcilerinden biri olmuştu. Yürüttüğü mücadelenin, bundan sonra da umudun simgesi olmayı sürdürmesini temenni ediyoruz.

Dergimiz, Karin Karakaşlı'nın Hrant Dink'e seslenen bir yazısıyla açılıyor. Ardından Ermeni kadın arkadaşlarımızla yaptığımız görüşme var. Bu görüşmeyi, Ermeni kadınların milliyetçi/ırkçı şiddet ve ayrımcılık karşısındaki duygu ve düşüncelerini paylaşmak üzere gerçekleştirdik. Kendileriyle, Hrant Dink'in ardından neler hissettikleri, Türkiye'de Ermeni olmanın şu anda ne anlama geldiği, ırkçılığın hayatlarına ne tür müdahalelerde bulunduğu ve bunlarla da ilişkisi içinde Ermeni kadın olma durumu üzerine konuştuk. Konuşmalarda da ifade edildiği üzere ortak talebimiz ayrımcılığın olmadığı bir Türkiye'de birlikte yaşayabilmektir. Bu görüşmenin ardından, Lerna Ekmekçioğlu'nun seçtiği ve çevirdiği Kohar Mazlımyan'a ait iki makale yer alıyor. Sırasıyla 1920 ve 1924 yıllarında *Hay Gin* (Ermeni Kadını) dergisinde yayımlanan bu makalelerin adları şöyle: "Türk Kadını Savaş Yılları Boyunca Ne Yaptı?" ve "Fokstrot Yarışması - Türk *Hanımı* ve Ermeni *Oryort'u*". Yaklaşık doksan yıl öncesinin kadınlar arası politik alanından seslenerek ayrımcılığı eleştiren ve birliktelik talebini vurgulayan Kohar Mazlımyan, şu an içinde bulunduğumuz politik ortamı da kadınlar açısından, tekrar gözden geçirmemize önemli bir katkıda bulunuyor.

Geçtiğimiz günlerde Gözaltında Cinsel Taciz ve Tecavüze Karşı Hukuki Yardım Bürosu'nun 10 yıllık çalışmasını temel alan *Hepsi Gerçek: Devlet Kaynaklı Cinsel Şiddet* adlı kitap yayımlandı. Bu kitap, ataerkilliğin Türkiye'deki devlet kurumlarının denetim mekanizmalarında kendini nasıl gösterdiği ve kadınların cinsel içerikli şiddete maruz kaldıklarında neden sessiz kalmayı tercih ettikleri üzerine hem niteliksel hem de niceliksel veriler sunuyor. Derya Demirler ve Ayşan Sönmez, kitabı yayına hazırlayanlardan biri olan Eren Keskin ile militarizmin ve milliyetçiliğin cinsel şiddet şeklindeki tezahürü, devlet kaynaklı cinsel şiddetle mücadele yöntemleri ve ifade özgürlüğü üzerine görüştü.

Bu tartışmaları militarizm ile toplumsal cinsiyet arasındaki ilişkinin çözümlenmesinde önemli katkıları bulunan Cynthia Enloe ile yapılan görüşme izliyor. Özlem Aslan ve Begüm Uzun, militarizmin neden feminist bir analize tâbi tutulması gerektiği ve söz konusu analizlerin feminist aktivizme katkıları gibi konuların yanı sıra, araştırmacının Türkiye'deki antimilitarist harekete dair değerlendirmelerini gündeme aldı.

Kadınlar olarak son dönemde sıklıkla tartıştığımız militarizm ve toplumsal cinsiyet arasındaki ilişkinin tarihsel veriler üzerinden örneklendirilmesinin analizlerimize katkıda bulunacağını düşünüyoruz. Zeynep Kutluata'nın "Geç Osmanlı ve Erken Cumhuriyet Döneminde Toplumsal Cinsiyet ve Savaş: Kara Fatma(lar)" makalesi, yaklaşık 200 yıl öncesine kadar giden bazı örnekler üzerinden militarizm ve toplumsal cinsiyet ilişkilerini gözden geçiriyor. Kara Fatma(lar)'ın dönemselsel olarak nasıl temsil edildikleri ve bu temsiliyetin, özellikle milliyetçilik bağlamında nasıl şekillendirildiği makale içinde sorgulanan konular arasında yer alıyor.

Seçimlerin yaklaştığı şu dönemde, seçim sisteminin demokratikliğinin sorgulanması; örnekler üzerinden ifade edersek, hem meclis hem de yerel yönetimler düzeyinde kimlerin hangi mekanizmalarla ülke yönetiminden dışlandığı Türkiye'deki birçok kesimin yanı sıra kadınların da gündeminde. Biz de, seçim arifesinde, Ayten Alkan'ın "Şehremaneti Erkeklerle Emanet..." adlı makalesi aracılığıyla, yerel yönetim mekanizmalarında cinsiyetçi sistemin nasıl işlediği, yerel yönetimin, merkezi yönetim mekanizmalarından bu anlamda nasıl ayrıştığı konularını tartışmaya açmak istedik.

Çeşitli temaların popüler kültür içinde işlenerek siyasi yaklaşımların yaygın tüketimine sunuluyor olması gözden kaçırılmaması gereken bir durum. Nükhet Sirman da "Kürtlerle Dans" başlıklı makalesinde *Sıla* adlı televizyon dizisinden yola çıkarak Kürt kimliğinin popüler kültür içindeki temsiliyeti ve bunun politik çağrışımları üzerinde duruyor. *Sıla* ve benzeri dizileri izleyenler, tekil bir kategori olarak tanımlanan ve neredeyse "geri kalmışlık"la özdeşleştirilen bir Kürt kimliği ve onun çeşitli veçheleriyle (örneğin, "töre"yle) karşı karşıya kalıyorlar. "Doğu", "Batı"nın dili üzerinden temsil edilirken, çağdaşlaşması gereken bir Kürtlükle karşı karşıya olduğumuz yargısı değişmiyor, sadece daha incelikli bir tasarım üzerinden daha derin bir iz bırakıyor. Üretilen söylem içinde "Doğu"nun gizeminin aslen kadınlık üzerinden üretilmesi ise konunun kadınlar tarafından tartışılmasının önemini ayrıca açığa çıkarıyor.

Toplumsal ve bireysel hafızanın en güçlü belirleyenlerinden biri olan travma, kimliklerin kurulmasında ciddi rol oynuyor. Travmanın bireysel düzeydeki en önemli nedenlerinden birinin ensest olduğu ve ensestin edebiyat çalışmalarında da gündeme alındığı bilinmektedir. Ayten Sönmez de "Kötü Cinin Fısıldadıkları: Enseste Romanlar Üzerinden Bakma Denemesi" başlıklı yazısında, ensestin, bir şiddet biçimi olarak, kadın kimliğinin kurulmasındaki etkisi üzerinde duruyor. Sevgi Soysal'ın *Yenişehir'de Bir Öğle Vakti* (1973), Ayşe Özmen'in *Sen Gülerken* (2002) ve Elif Şafak'ın *Baba ve Piç* (2005) romanları üzerinden, oluşturulan kadın kimliklerini ve yazarların bu kimliklerle toplumsal süreçler arasında kurdukları bağları, bir travma nedeni olan ensest üzerinden karşılaştırmalı bir yaklaşımla inceliyor.

Son dönemde küreselleşmenin, toplumsal cinsiyet sistemi ile ilişkilene biçimleri üzerine ciddi bir feminist literatür oluşmuş durumda. Söz konusu ilişkinin en görünür biçimini küresel seks ticareti oluşturuyor. Türkiye, küresel seks ticaretinin geçiş hattı üzerinde bulunmasına, hatta merkezi bir konumunda yer almasına rağmen, Türkiye’de bu konuda yapılmış çalışmalar oldukça sınırlı. Neşe Özgen’in “Öteki’nin Kadını: Beden ve Milliyetçilik Politikaları” adlı makalesi, Iğdır’daki fuhuş sektörüne yoğunlaşarak, küresel ve yerel arasındaki ilişkiyi, yerelin milliyetçiliğini ve kadın bedeninin küreselleşme, milliyetçilik ve ataerki arasındaki ilişkide nasıl işlevlendirildiğini analiz ediyor.

Günümüzde, küreselleşme karşısında alternatif küreselleşme hareketleri ortaya çıkıyor ve bunlar kadın hareketinin de gündemine giriyor. Alternatif küreselleşme hareketleri “Küresel Düşün, Yerel Diren” sloganıyla dile getirildiği üzere, yerel taleplerin küresel ölçekte ses bulması ihtiyacına, örgütlenme ve iletişim kanallarının küresel düzeyde artırılması olanaklarına işaret ediyor. Şu anda dünyanın farklı yerlerindeki kadın hareketlerinin iletişimi ve ortak eylemleri oldukça yoğunlaşıyor; hatta küresel kadın ağları kuruluyor. Küresel Kadın Grevi (*Global Woman Strike*) de bu ağlardan biri. Küresel Kadın Grevi’nin genel koordinatörü Selma James ile bu ağın yapısı, işleyişi ve faaliyetleri hakkında görüştük.

Feminist analizin ve aktivizmin yansımaları bulduğu alanlardan biri de gösteri sanatlarıdır. Bu sayımızda, feminizm ile tiyatro, dans ve müzik alanları arasında kurulan ilişkileri inceleyen iki yazıya verdik. Ayşan Sönmez’in hazırladığı “İlk Dönem Amerikan Feminist Tiyatrosu: O Dönüşü...” adlı makale, Amerikan feminist tiyatrosunun tarihsel gelişimi ve politik duruşu üzerine yoğunlaşıyor. Makale, Amerikan tiyatrosunun ve özellikle Amerika’daki muhalif hareketlerin içinde bulunduğu politik ortama ve feminist tiyatronun buralarla nasıl ilişkilendiğine dair çeşitli veriler sunuyor.

Ülker Uncu ve Şirin Özgün’ün hazırladığı “Kadın Ağız Türkülerle Kadınların Hayatına Dair: İki Gösteri Deneyimi” başlıklı makale, dans ve müzik alanlarında feminist bakış açısının nasıl geliştirilebileceğine dair bir tartışmayı gündeme taşıyor. Yazarlar, bir prodüksiyon sürecinin dramaturjisinden teknik işlerine, icracılarından seyircilerine kadar her aşamasında feminist bakış açısının görünürlük kazanma biçimlerini ve olanaklarını kendi deneyimleri üzerinden gözden geçiriyor ve tartışmaya açıyorlar.

Son söz olarak, tüm kadınların yaklaşmakta olan 8 Mart Dünya Kadınlar Günü’nü kutluyor; farklılıklarımızla bir arada yaşama ve karşılaştığımız sorunlarla hep birlikte mücadele etme umudumuzu yineliyoruz.